

אנחנו, חסרי המולדת

*

בַּתְּחִלָּה הֵיינו פְּרֻעָה שְׁלֵא יָדַע אֶת יוֹסֵף,
שְׂכוּרִים מְבוּרוֹת וּמְכֻחַ, וּבְמִלָּה אַחַת – נְעוּרִים,
וְחֻשְׁבְּנו שְׁאֲנַחְנו יוֹדְעִים אֶת סוּד לְדַתְנו, אֶת עֵיר
תְּשׁוּקָתְנו, אֶת שְׁפֵת לְשׁוֹנְנו, אֶת רֶק לְסִתּוֹתֵינו, אֶת חֵם
הַשָּׁעַר עַל עוֹרְנו. וְרֻצִינו רֶק לְהַחְזִיק
וְלֹא לְשַׁחֵרֵר אֶת מִי שֶׁתִּפְסְנו אֶל בֵּין הַזְרוּעוֹת.

וְאַחַר כֵּן הֵיינו יוֹסֵף שְׁאוֹתוֹ לֹא יָדְעו,
לְיוֹסֵף שְׁנִשְׁפַּח, אֶךְ אֵינְנו שׁוֹכַח דְּבָר,
שֶׁסוּד לְדַתּו נַחֲשָׁף לְעֵינָיו בְּהִלּוּךְ לְאַחֹר שְׁאֵינְנו נִגְמַר:
עֵיר אַחַת, וְאַחַת שְׁקַדְמָה לָהּ, וְזוֹ שְׁעוֹמְדָת, וְזוֹ שְׁחַרְבָּה,
וּשְׁפֵת אִם מִתְחַלֶּפֶת עִם לְדַתָּה שֶׁל כָּל אִם חֲדָשָׁה,
וְאַהֲבָנו כָּל כֵּן שֶׁהִנַּחְנו לְאַהוּבִים לְעוֹב,
כִּי הַחֶפֶשׁ מִתְחִיל בְּמִקּוֹם שְׁבוֹ אֲנַחְנו יוֹדְעִים,
אֶךְ אוֹתְנו כִּבֵּר אִישׁ לֹא יוֹדַע, כְּמוֹ עֵיר שֶׁהִיָּתָה.

וּבְאֲמֻצֵּעַ הָיָה רֶק רִגַע קָצֵר שֶׁל קְרִיאַת חִלּוּמוֹת.
כְּמָה קָר וּמְפֻחֵיד בּוֹדְאֵי הָיָה לְיוֹסֵף עַל הָאֲבָנִים הַחִמוֹת.
מִי קִבֵּל פִּירְמִידָה לְבַד, מִי – קְבוּרָה בְּקוֹמוֹת,
הֵינּוּ הֵךְ – זוֹ שְׁנָה בְּלִי חִלּוּם, סִפֵּר רִיק מְאוֹתִיּוֹת סִפּוּרוֹ.
כְּמָה רִיק הָיָה לֵב יוֹסֵף, עַד שֶׁסוּף סוּף הָיָה מֶה לְקַרְא!
וְאַחֲרֵי שְׁקָרָאנו מְסִפִּיק חִלּוּמוֹת, יָדְעָנו שְׁנֹאֲבַד, שְׁנֹפֵל
כְּמוֹ טִפָּה בְּתוֹךְ יָם, לֹא כְּמוֹ מִים בְּחוּל.

תל אביב, 2 בנובמבר 2019

*

כְּשֶׁהֵיךְ הַתִּיכּוֹן מִצְטַמְצֵם לְמַלְהָ קְצֵרְצֵרָה בְּעִבְרִית,
וּמְחַסֵּר תְּנוּעָה הַמְרַחֵב מִתְגַּלְגֵּל לְתַנּוּחָה עִבְרִית,
וְכָל אֶרֶץ זָרָה אֲבֵדָה אֶת הַנוֹף וְהַפֶּכֶה לְשִׁפְהַ טְהוּרָה –
פְּעֵלִים וּשְׁמוֹת עֵצִים וְזִמְן שֶׁהוּמָר לְשִׁירָה –
זֶה הַזִּמְן שֶׁבּוּ אֵין מָה לְרְאוֹת, הַפְּסָלִים, הַהָרִים, הָאוֹרוֹת
יַחֲכוּ לָךְ לְשׂוֹא בְּעָרִים אַחֲרוֹת, וְתִשְׁרֹט
אֶת עוֹרְךָ רַק מְלָה בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁל אֵיזָה וְרַד רַחוק,
וְצָרִיךְ לְאַפְסֵן אֶת כָּל הַמְּפוֹת עִם כְּתוּב מִיֵּאֵשׁ: "לֹא לְמַחֵק!"
הַשְּׁפוֹת מִתְיַתְמוֹת מְאַרְצָן, מְאַבְדוֹת אֶת הָאֶרְמִי וְגַם אֶת הַפְּלֶאֶט
וְהוֹפְכוֹת מִחֲדָשׁ לְנִיבִים, כִּד כֶּלֶן תִּהְיֶינָה שׁוֹוֹת.
וְאַנְחֵנוּ, חֲסָרֵי הַמוֹלְדֵת, שׁוֹב נְמִיר אֲדָמָה בְּמַלְהָ,
גְּעֵגוּעַ, קָלְלָה, עֲלִילָה לֹא צְלוּלָה, גְּאָלָה.

תל אביב, 3 באוקטובר 2020

נישואי תערובת

.1

יבגני דוברובסקי, בילרוסי,
התאהב בבית הספר בסלון מלכין,
יהודיה ובת של אפר יהודי,
לא חלוץ, סתם יהודי לא חדש.
כשהחלה המלחמה, מלכין ושני ילדיה
הספיקו להתפנות למזרח.
דוברובסקי נשאר וארגן קבוצת פרטיזנים.
ביער הוא חי עם אשה אחרת.
הוא הסביר לה ב'ישר': כשהמלחמה תגמר,
אחזר לאשתי, אם היא רק תשרד את זה, מתק.

אחרי המלחמה מלכין וילדיה חזרו,
דוברובסקי יצא מן היער, יצא מן היער,
דוברובסקי ומלכין חיו יחד באשר,
עבדו בבית ספר והולידו עוד שני ילדים.
לא כתוב מה עלה בגורלה של האשה האחרת,
ולאיזה לאם השתייכה.

.2

לובה הייתה יהודיה נשואה ואמא לשניים.
בעלה היה איכשהו לא בשר לא חלב.
פעם לובה יצאה לסדורים ברצל,
עצרה משאית ובקשה הקפצה.
לנהג קראו טולקצ'וב קולקה, רוסי.
הוא הקפיץ אותה והתאהב בשיא הרצינות.
הוא התחנן שתעזב את בעלה לא בשר לא חלב
ותהיה לאשתו, שתבוא ביחד עם ילדיה.
כל העיר צחקה ונסתה לשכנע את קולקה
לא לעשות צעדים נמהרים
והאשימה את לובה בהפקרות.
שום דבר לא עזר: לובה עזבה את הבעל,

לְקַחְתָּהּ אֶת יְלִדֶיהָ וְנִשְׂאָהָ לְקוֹלְקָה.
הֵם שָׂרְדוּ אֶת הַמְלַחְמָה וְחָיו יַחַד בְּאֶשֶׁר,
לֹא כְּתוּב מָה הָיָה בְּסוֹף עִם בְּעֵלָה הַרְאִשׁוֹן,
אֲבָל אֲנִי מִנְחֻשֶׁת שֶׁהָיָה יְהוּדִי.
בִּיהוּדִית יֵשׁ מְלָה מִיַּחְדָּת לְלֹא בְּשָׂר לֹא חֶלֶב.

3.

הַמּוֹרָה לְסִפְרוֹת רוֹסִית נִשְׁלַח לְבֵית הַסֵּפֶר מְעִיר אַחֲרֵת
וְהִתְאַהֵב בְּבִתָּיהָ, גַּם יְהוּדִיָּה וְגַם תְּלֻמִּידָה.
אֲחֵרֵי בְּחִינּוֹת הַבְּגָרוֹת בְּתֵיהָ נִסְעָה לְלַמֵּד רְפוּאָה בּוֹרוֹנּוֹ.
הַמּוֹרָה הִמְאָהֵב הַתְּפֹטֵר מִבֵּית הַסֵּפֶר וְנִסַּע אַחֲרֶיהָ.
אֲחֵר כִּף הָיְתָה מְלַחְמָה, וְהִקְשֵׁר אֶתֶם נִתְקַ.
לְכֵן לֹא כְּתוּב מָה קָרָה לָהֶם בְּסוֹפּוֹ שֶׁל דְּבָר.
אֲנִי נוֹתֵנֶת לָהֶם סְכוּי חֶלְקִי,
כִּי רַק הֵצֵד הַמְעַרְבִי שֶׁל וֹרוֹנּוֹ נִכְבָּשׁ,
וְקוֹ הַחֲזִית עָבַר בְּמִרְכּוֹ הָעִיר.

4.

לִידֵיהָ, בְּתוֹ שֶׁל הַחוּבֵשׁ הַזֶּקֶן קְרֻצְקִין,
לְמַדָּה לְנִינְגֵרְד וְנִשְׂאָה שָׁם לְסְטוּדֵנט יְהוּדִי, נִפְתּוּלִין.
בְּתֵם הָיְתָה מְגִיעָה לְסִבָּא וְסִבְתָּא בְּחֻפְשׁוֹת הַקְּיִץ.
בְּקִיץ 1941 הַחוּבֵשׁ הַזֶּקֶן הִבִּין
שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשָּׂאֵר בְּעִיר עִם נִכְדָּתוֹ הַיְהוּדִיָּה.
הוּא לָקַח אוֹתָהּ וְהִצְלִיחַ לְהַתְּפַנּוֹת לְמִזְרַח.
לִידֵיהָ שָׂרְדָה אֶת הַמְּצוּר עַל לְנִינְגֵרְד, וְלֹא כְּתוּב מָה אֲכָלָה שָׁם.
נִפְתּוּלִין נִהְרַג בְּחֲזִית.
הָיְתָה בִּינֵיהֶם אֲהָבָה גְדוּלָה,
וְלִידֵיהָ לֹא נִשְׂאָה מְחֻדָּשׁ.

5.

שְׁמוּאֵל בְּסִקִּין לֹא הָיָה קְרוֹב שְׁלִי, אֲבָל זֶה לֹא מְשֻׁנָּה,
כִּי בְּדִיוֹק כְּמוֹ קְרוֹבִי הוּא הִגִּיעַ מִמְשֻׁפְּחָה
יְהוּדִית פְּשוּטָה וְהָיָה חֵיט.
בְּנִסְיַעַת עֲבוּדָה לְכַפֵּר הוּא פָּגַשׁ בְּחוּרָה מְקוּמִית.

שָׁמָּה הָיָה וְרָקָה, הוּא הַתְּאֵהָב בָּהּ וְשָׁלַח לְהוֹרִיָּה שְׂדֵכָן.
 וְרָקָה הָיְתָה בַּחוּרָה נֹעֶזֶת וְעֵשְׂנָה טֹבֵק גַּם,
 אַף אֶחָד לֹא רָצָה לְשֵׂאת אוֹתָהּ לְאִשָּׁה.
 הוֹרִיָּה חָשְׁבוּ וְהִסְפִּימוּ שְׁתַּתְּחַתֵּן עִם שְׁמוּאֵל הַיְהוּדִי.
 וְרָקָה יָלְדָה לְשְׁמוּאֵל שְׁלֹשָׁה בָּנִים,
 שׁוֹבְבִים שֶׁהָלְכוּ כָּל הַיּוֹם מִכּוֹת.
 וְרָקָה לֹא טָפְלָה בָּהֶם, הָיְתָה חוֹלָה לֹא בְרוּר בָּמָה,
 יֹשְׁבָה יָמִים שְׁלָמִים עַל מִפְתֵּן הַבַּיִת וְעֵשְׂנָה טֹבֵק גַּם.
 שְׁנַתִּים לְפָנָי הַמְּלַחְמָה וְרָקָה מָתָה.
 שְׁמוּאֵל הַתְּגַעְגַע אֵלֶיהָ מְאֹד.
 בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁכְנְעוּ אוֹתוֹ שְׁצַרֶיךָ אִשָּׁה בְּבֵית.
 מְצָאוּ לוֹ יְהוּדִיָּה כְּשֶׁרָה, אָבֵל כְּעֵבֶר שְׁנָה
 שְׁמוּאֵל הַחֲזִיר אוֹתָהּ לְהוֹרִיָּה.
 לְאַחַר מִכָּן נִסַּע לְכַפֵּר וְהִבִּיא אִשָּׁה חֲדָשָׁה,
 בְּלוֹנְדִינִית גְּבוּהָה וַיְפָה, שִׁיֻּלְדָה לוֹ בַת.
 כְּשֶׁהַחֲלָה הַמְּלַחְמָה, שְׁמוּאֵל הֵלֵךְ אֶל הַפְּרִטִיזְנִים
 וְהִשְׁאִיר אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּעִיר. הוּא חָשַׁב שֶׁהַגְּרָמָנִים
 לֹא יִגְעוּ בְּאִשָּׁה בִּילְרוֹסִית עִם יְלָדִים.
 שְׁמוּאֵל טָעָה. הַגְּרָמָנִים תָּלוּ אֶת כָּלָם,
 רַק אֲדִיקָה, הַבְּכוֹר, זֶה שֶׁהֵלֵךְ כָּל הַיּוֹם מִכּוֹת,
 הַצְּלִיחַ לְבָרַח וְנִצַּל. אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הוּא נָשָׂא לְאִשָּׁה
 בַּחוּרָה יְהוּדִיָּה. לֹא כְּתוּב מָה קָרָה לְאִשָּׁה שֶׁנִּשְׁלַחָה אַחֲרֵי שְׁנָה הַבֵּיתָהּ.
 אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הָיוּ בְּעִיר עוֹד כְּמָה נִשְׁוֹאֵי תַנְעוּבָת,
 כָּלָם מִתּוֹךְ אֵהָבָה גְּדוּלָה,
 וְזֶה הַדְּבָר הָאֲחֵרוֹן שֶׁכְּתוּב בְּמִסְמָךְ הַזֶּה.

תל אביב, 23 באוגוסט 2019